

Mänskliga rättigheter i Centralafrikanska republiken år 2010

ALLMÄNT

1. Sammanfattning av läget för de mänskliga rättigheterna

Läget rörande de mänskliga rättigheterna för de uppskattningsvis 4,5 miljoner invånarna i Centralafrikanska republiken (CAR) är allvarligt. Sedan inbördeskriget 2002-2003 och den efterföljande generellt instabila situationen, har läget delvis stabiliserats genom fredsavtal och politisk dialog mellan regering och de flesta beväpnade grupper under år 2008. Det kvarstår dock fickor av instabilitet i det norra gränslandet mellan Tchad, Sudan och CAR. Även i sydöst är läget oroligt, där den ugandiska rebellgruppen Herrens befrielsearmé, LRA, verkar. Stora grupper internflyktingar lever fortfarande under svåra humanitära förhållanden, och kontrollen av dessa områden är fortsatt begränsad. Sporadiska väpnade konfrontationer förekommer mellan regeringsstyrkor och rebellgrupper.

Regeringsstyrkorna och presidentgardet står för den största delen av alla summariska eller utomrättsliga avrättningar som förekommer i landet. Olika rebellgrupper ansvarar även de för grova kränkningar, plundringar och tvångsbeskattning.

Straffriheten för brott begångna av framförallt regeringsstyrkor, presidentgarde och polis är utbredd. Regimen har dock arbetat för att återetablera de politiska och juridiska institutionerna men saknar effektiv kontroll över delar av landet. Korruptionen i domstolsväsendet är omfattande, till stor del på grund av obetalda löner, brist på utbildad personal och brist på resurser. Antalet domare och försvarsadvokater i landet är mycket lågt.

Internationella brottmålsdomstolen ICC utreder för närvarande brott begångna i CAR under stridigheterna 2002-2003. En rättegång pågår mot Demokratiska republiken Kongo (DR Kongo) före detta vice president Jean-Pierre Bemba,

som på inbjudan av dåvarande president Ange-Felix Patassé sökte stävja ett kupp försök med hjälp av sina soldater. Vissa gör gällande att Patassé var ytterst ansvarig för de brott som Bemba nu står åtalad för (bland annat brott mot mänskligheten).

Beträffande de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna är förhållandena mycket svåra med stor fattigdom och ojämlikhet. Det finns uppgifter om omfattande barnarbete, och även barnsoldater. Tillgången till skola, hälso- och sjukvård är begränsad.

2. Ratifikationsläget beträffande de mest centrala konventionerna om mänskliga rättigheter samt rapportering till FN:s konventionskommittéer

CAR har ratificerat följande centrala konventioner om de mänskliga rättigheterna:

- Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, *International Covenant on Civil and Political Rights* (ICCPR), samt dess fakultativa protokoll om enskild klagorätt.
- Konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, *International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights* (ICESCR), dock ej dess fakultativa protokoll om enskild klagorätt.
- Konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering, *Convention on the Elimination of all forms of Racial Discrimination* (CERD)
- Konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor *Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women* (CEDAW)
- Konventionen om barnets rättigheter, *Convention on the Rights of the Child* (CRC). Dock ej dess två fakultativa tilläggsprotokoll om barn i väpnade konflikter samt om handel med barn, barnprostitution och barnpornografi
- FN:s flyktingkonvention, *Convention Relating to the Status of Refugees*, samt dess tillhörande protokoll från år 1967
- Den afrikanska stadgan om mänskliga och folkens rättigheter
- Romstadgan för den internationella brottmålsdomstolen, *International Criminal Court* (ICC)

CAR har skrivit under men inte ratificerat konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD). Landet har varken undertecknat eller ratificerat tortyrkonventionen (CAT) eller konventionen om skydd för personer mot tvångsvisa försvinnanden.

Landet rapporterar mycket försenat eller inte alls till de olika kommittéerna.

Under år 2010 fick CAR besök av FN:s speciella representant för internflyktingars rättigheter, Walter Kälin. År 2008 besöktes CAR också av FN:s speciella rapportör för summariska utomrättsliga avrättningar, Philip Alston.

MEDBORGERLIGA OCH POLITISKA RÄTTIGHETER

3. Respekt för rätten till liv, kroppslig integritet och förbud mot tortyr

2000-talets första decennium var ett oroligt årtionde för CAR. 2002-2003 genomlevde landet ett inbördeskrig. År 2008 signerades ett fredsavtal med de flesta beväpnade grupperingar, förutom rebellgruppen *Convention des patriotes pour la justice et la paix*(CPJP). Sedan början på år 2009 finns vissa element av oppositionen i den sittande regeringen. Trots detta har väpnade konfrontationer mellan olika grupper fortsatt. I landets norra delar, i gränslandet mellan Tchad och Sudan, är det fortsatt oroligt; både på grund av externa faktorer och interna spänningar. I sydöst, på gränsen till Demokratiska republiken Kongo skapar bland annat fraktioner av Herrens befrielsearmé, LRA, instabilitet. Att FN-insatsen MINURCAT kommer avslutas i april år 2011 förändrar också förutsättningarna i regionen.

FN:s särskilde rapportör för summariska och utomrättsliga avrättningar, Philip Alston, konstaterar i en rapport som publicerades år 2010, att utanför huvudstaden Bangui existerar i praktiken inget skydd av civilbefolkningen mot beväpnade trupper. Enligt FN:s generalsekreterares särskilda representant för internflyktingars rättigheter, Walter Kälin, är upp mot en fjärdedel av befolkningen i landets norra delar fortsatt dislokiserade och lever under mycket svåra förhållanden.

Regeringsstyrkorna (*Forces Armées Centrafricaines*, FACA) och presidentgardet står för lejonparten av de summariska och utomrättsliga avrättningar som förekommer i landet. Handlingarna motiveras ofta med hänvisning till försvar mot rebellangrepp. Försvarsministeriet har en specifik insatstrupp mot röveri, OCRB, vilken står för en väsentlig andel av övergreppen. De olika rebellgrupperna (främst APRD och UFDR) gör sig även de skyldiga till grova brott och övergrepp, plundringar och tvångsbeskattning.

Tortyr och annan omänsklig behandling är förbjuden men förekommer i stor omfattning. Regeringsstyrkorna, presidentgardet, polis och de olika rebellgrupperna gör sig skyldiga till den här typen av brott.

I avsaknad av ett fungerande rättsväsende tar medborgarna ofta lagen i egna händer, vilket leder till lynchningar av personer som misstänks för att ha begått

brott. Det förekommer att människor som misstänks för häxeri dödas eller såras allvarligt av lokalbefolkningen, framförallt på landsbygden.

Förhållandena i landets fångelser och arrestlokaler är mycket dåliga. Fångelserna är överbefolkade, de intagna saknar mat och mediciner och de hygieniska faciliteterna är undermåliga. Det finns uppgifter om att fångar utsätts för tortyr av fångelsepersonal. I huvudstaden finns ett separat fängelse för kvinnor men i övriga delar av landet åtskiljer man inte kvinnor och män. Ungdomar fångslas tillsammans med vuxna. Ofta särskiljs inte heller häktade från dömda. Arrestlokalerna är i allmänhet i värre skick än fångelselokalerna, stundtals livshotande. År 2009 granskades CAR i FN:s råd för mänskliga rättigheter inom ramen för dess allmänna ländergranskning, (*Universal Periodic Review*). Granskningen utmynnade i rekommendationer om att bland annat sätta stopp för tortyr och missförhållanden i landets fångelser och på polisstationer. De intagna är i många fall tvungna att betala mutor för att få mat, vatten eller möjlighet att tvätta sig. Regeringen tillåter observatörer från FN-missionen, Internationella Rödakorskommittén (ICRC) samt frivilligorganisationer att besöka fångelser. Enligt FN:s flyktingkommissariat UNHCR utvisas inte flyktingar till länder där de riskerar bestraffning.

4. Dödsstraff

Dödsstraff är tillåtet men inga dödsdomar har verkställts sedan 1980-talet, trots att sådana har utdömts. Opinionen är för dödsstraff i tron att det är ett gott sätt att stävja kriminalitet. Bland annat är häxeri i vissa fall belagt med dödsstraff.

5. Rätten till frihet och personlig säkerhet

Rätten till personlig frihet garanteras i lag men i praktiken förekommer godtyckliga frihetsberövanden och häktningar som utförs främst av säkerhetsstyrkorna. Häktningstiderna kan ibland vara mycket långa; det finns uppgifter om personer som varit häktade i flera år på grund av byråkratiska hinder, rättssystemets ineffektivitet och korruption. Enligt lag är intrång i hemmet utan order från domstol förbjudet. Trots detta förekommer det att polis och säkerhetsstyrkor gör husrannsakan på eget bevåg under förevändning att de letar efter vapen eller brottslingar.

Det förekommer att personer frihetsberövas misstänkta för att vara häxor, och även att de utsätts för lynchningar av lokalbefolkningen. Ofta utdöms fångelsestraff på mellan ett till fem år för individer som bedöms vara häxor. De som bedömer ”riktigheten” i anklagelserna är traditionella medicinmän.

Utlänningar måste ha visering för att lämna landet (dock inte diplomater). Det förekommer vissa reserestriktioner för diplomater utanför huvudstaden.

6. Rättssäkerhet och rättsstatsprincipen

Rättssystemet bygger på den franska modellen med stora inslag av traditionell sedvanerätt, det vill säga regler som inte kommit till uttryck i skrivna lagregler men som ändå uppfattas som bindande för myndigheter och enskilda. Domstolarna ska vara självständiga men står i realiteten under starkt inflytande av presidenten. Domarna utses direkt av presidenten. Rättsväsendet består av både civila och militära domstolar. Korruptionen i domstolsväsendet är omfattande, till stor del på grund av obetalda löner, brist på utbildad personal och brist på resurser. Antalet domare och försvarsadvokater i landet är mycket lågt. Polisen är ineffektiv, har lågt förtroende bland befolkningen och får ofta inte betalt. Godtyckliga arresteringar och fiktiva vägtullar är ett problem.

Internationella brottmålsdomstolen ICC utreder brott begångna i CAR under stridigheterna 2002-2003. En rättegång pågår mot DR Kongos före detta vice president Jean-Pierre Bemba, som på inbjudan av dåvarande president Ange-Felix Patassé, lät sina soldater stävja ett kupp försök. Vissa gör gällande att Patassé var ytterst ansvarig för de brott som Bemba nu står åtalad för (bland annat brott mot mänskligheten). ICC har dock inte åtalat Patassé. Parallellt övervakar ICC också eventuella folkrättsliga brott som ägt rum efter 2003.

Under 2010 offentliggjordes en FN-rapport som kartlägger grova brott mot de mänskliga rättigheterna som ägde rum i Demokratiska republiken Kongo åren 1993-2003. I rapporten finns även direkta länkar till CAR; något som man från officiellt centralafrikanskt håll ännu inte har bemött. Sverige var en av de största givarna till projektet.

7. Straffrihet

Straffrihet för brott mot de mänskliga rättigheterna är utbredd, i synnerhet för de brott som regeringsstyrkor eller presidentgardet begått. Anledningarna står att finna i en kombination av bristande resurser, avsaknad av professionalitet och det faktum att korruption genomsyrar rättsväsendet.

8. Yttrande-, tryck-, mötes-, förenings- och religionsfrihet m.m.

Yttrande- och mediefrihet garanteras i konstitutionen. I och med 2005 års presslag är det inte längre möjligt att fängsla journalister för förtal- dock finns en rätt till svaromål eller kompensation till den person som berörs av reportaget. Det kvarstår andra lagar mot exempelvis uppmaningar till olydnad gentemot säkerhetsstyrkor, uppmaningar till våld, hat och diskriminering i

reportage vilka gör det möjligt att bötfälla eller fängsla journalister och avsevärt försvårar deras arbete. I februari år 2006 inrättades *Haute Conseil de la Communication* (HCC) vilket är ett oberoende organ som ska stödja regeringen i främjandet av pressfrihet. Uppgifter gör dock gällande att organet i praktiken är regeringstroget.

Journalistkåren är dåligt betald och korrupt. Själv censur är vanligt förekommande, likaså trakasserier och hot.

Radio är det mest utbredda mediet i landet, inte minst på grund av låg läskunnighet. Utöver statsägda *Radio Centrafrique* ges visst utrymme åt regeringskritiska synpunkter; inte minst åt privatägda och relativt oberoende *Radio Ndele Luka*. Även bland annat *Radio France International* sänder. Den nationella televisionen är statsägd och regeringstrogen.

Det finns ett dussintal privatägda tidningar som i vissa fall är öppet kritiska mot presidenten och regeringen. Då CAR saknar ett fungerande postväsende är dessa dock endast distribuerade i huvudstaden.

Inga restriktioner råder för Internetanvändning, men 2008 var det mindre än en halv procent av befolkningen som använde sig av Internet.

Mötesfrihet ska råda, men demonstrationer måste aviseras 48 timmar i förväg till Inrikesministeriet. Även etablerande av en förening kräver att Inrikesministeriet informeras.

Författningen föreskriver både församlings- och religionsfrihet, men förbjuder religiös fundamentalism. Det finns dock uppgifter om att muslimer, vilka utgör cirka en femtedel av befolkningen, diskrimineras när de ansöker om identitetshandlingar.

9. De politiska rättigheterna och de politiska institutionerna

Konstitutionen ger betydande makt åt presidenten, som är både statschef och överbefälhavare. Konstitutionen föreskriver en flerpartistat, en premiärminister som utnämns av en majoritet av nationalförsamlingen och en president med en mandattid om fem år som kan omväljas endast en gång. Nästa val för parlament och presidentämbete planeras till den 23 januari 2011. Sex registrerade kandidater återfinns, inbegripet före detta presidenten Patassé. När lokalval kan tänkas hållas är däremot oklart.

Den nuvarande presidenten Bozizé tog makten efter en militärkupp år 2003. Presidentval samt parlamentsval hölls i maj 2005 där Bozizé fick 64 procent av rösterna. Inför presidentvalet tilläts inte vissa personer kandidera enligt

domstolsbeslut, bland annat den tidigare presidenten Patassé. *Nationella samlingsrörelsen*, som stödjer Bozizé, fick 45 mandat (av totalt 105) och Bozizés parti, *Mouvement pour la libération du peuple centrafricain* (MLPC), fick näst flest röster med 11 mandat. Endast sex procent av parlamentarikerna är kvinnor. Valobservatörer från Benin, Madagaskar och Gabon närvarade och bedömde att valet var fritt och rättvist.

Det finns tecken på att den nya administrationen försöker komma tillrätta med korruption, bland annat genom att se till att tjänster i statsägda företag inte tillsätts på basis av politiska meriter. Dessutom har domstolar dömt ett antal personer med höga befattningar för korruption.

EKONOMISKA, SOCIALA OCH KULTURELLA RÄTTIGHETER

10. Rätten till arbete och relaterade frågor

CAR har ratificerat åtta av ILO:s centrala konventioner om mänskliga rättigheter, bland annat förbud mot barn- och tvångsarbete, icke-diskriminering i arbetslivet och föreningsfrihet.

Författningen förbjuder diskriminering på grund av fackligt engagemang, men det finns rapporter om diskriminering mot personer som varit inblandade i strejker.

Statligt anställda är den största gruppen arbetstagare. Då löner till offentligt anställda inte betalas ut resulterar detta ofta i omfattande strejker och missnöje. Lönenivåerna har legat helt stilla i drygt tjugo år. Enligt en rapport från Internationella valutafonden, IMF, är en av huvudorsakerna till de senaste femton årens oroligheter och militärkupper i landet regeringens oförmåga att betala ut löner till de offentliganställda. Regimen har sagt sig vilja betala ut löner regelbundet åt statligt anställda och återuppta administrationen ute i landet, men hittills har detta knappast uppfyllts. Utöver detta är de flesta sysselsatta i den informella sektorn, framförallt med jordbruk för egna behov.

11. Rätten till bästa uppnåeliga hälsa

Standarden på hälso- och sjukvården i CAR är mycket dålig, även i jämförelse med omkringliggande länder. Två tredjedelar har tillgång till rent vatten, medan en tredjedel har tillgång till vattenrening. Knappt hälften av befolkningen har tillgång till grundläggande hälsovård. Förväntad livslängd vid födseln är för närvarande 48 år, enligt FN:s utvecklingsorgan UNDP. Fyra procent av landets bruttonationalprodukt läggs på hälsosektorn. Barnadödligheten har ökat sedan mitten på 1990-talet. Enligt FN:s humanitära samordningsorgan OCHA dör ett av fem barn före fem år fyllda.

Malaria och aids är bland de vanligaste dödsorsakerna. Av den vuxna befolkningen (15-49 år) uppges cirka sex procent vara hiv/aids-smittade.

12. Rätten till utbildning

Tillgången till och kvaliteten på utbildningen i landet är dålig. Endast 35 procent av kvinnorna och 60 procent av männen är läskunniga. Cirka två tredjedelar av alla skolor förstördes i samband med statskuppen år 2003. Cirka 40 procent av centralafrikanska barn har inte möjlighet att utbilda sig. Utbildningens kvalitet har på grund av fortsatta oroligheter ytterligare försämrats. Staten misslyckas med att betala ut löner till lärarkåren. Korruptionen inom utbildningsväsendet är utbredd. Enligt FN:s barnfond UNICEF har endast hälften av centralafrikanska barn ett officiellt födelsebevis, och en betydande andel av dessa barn befinner sig i glesbygden. Utan ett födelsebevis kan barn inte delta i undervisning.

13. Rätten till en tillfredsställande levnadsstandard

CAR har god tillgång på diamanter, guld, uran och skog men har sedan självständigheten brottats med en svår ekonomisk situation. Enligt FN:s kontor för samordning i humanitära frågor (OCHA) lever 62 procent av befolkningen på mindre än 1,25 USD per dag.

UNDP:s index över mänsklig utveckling (*Human Development Index*) för år 2010 placerar landet på plats 159 av totalt 177 länder. Denna placering kan jämföras med år 2007 då CAR hamnade på 171:a plats. Orsaken till fattigdomen bedöms vara den politiska instabiliteten, militärkupper, inbördeskrig och perioder av diktatur. Till detta ska läggas undermålig infrastruktur, en utbredd korruption och ett instängt geografiskt läge vilket försvårar handel och utländska investeringar. Cirka 75 procent av befolkningen har inte regelbunden tillgång till elektricitet.

Åtminstone hälften av diamanthandeln bedöms ske genom olaglig smuggling och även timmerindustrin är involverad i smuggling. Uranfyndigheterna är ännu i stort oexploaterade men skulle kunna medföra ett ekonomiskt uppsving.

Merparten av befolkningen lever av byteshandel och självhushållning. Medborgare har inte någon lagstadgad eller uttalad rätt till en tillfredsställande levnadsstandard och landets myndigheter har inte heller några reella möjligheter att bistå medborgarna.

OLIKA GRUPPERS ÅTNJUTANDE AV DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

14. Kvinnors rättigheter

Författningen garanterar lika rättigheter för kvinnor och män. I praktiken är kvinnans ställning svag, framförallt på landsbygden, såväl politiskt som ekonomiskt och socialt. Endast män har till exempel rätt till statligt familjestöd. Inte ens änkor med försörjningsplikt för barn betraktas som familjeöverhuvuden. Skilsmässa är tillåtet, likaså polygami. Hustrumisshandel är vanligt förekommande och åtal väcks sällan. Arv och äganderättigheter tillfaller enligt traditionell sedvanerätt inte kvinnor, trots att den nationella lagstiftningen föreskriver annat. Endast var tionde anställd inom statlig förvaltning är kvinna och få deltar i det politiska livet. Könstympling är förbjuden i lag men drabbar cirka 40 procent av landets kvinnor, främst på landsbygden. Regeringen säger sig fördöma kvinnlig könstympling.

Under inbördeskriget användes systematiska våldtäkter som en krigföringsstrategi. Ett flertal kvinnor dödades i samband med att de gjorde motstånd, eller av sina skador efteråt. Många kvinnor smittades av hiv och blev till följd av övergreppen lämnade av sina män. Prostitution är lagligt och vanligt förekommande. Sexköp är förbjudet, så även att tvinga individer till prostitution.

Cirka tio procent av ledamöterna i parlamentet är kvinnor, och tre av de 32 ministrarna.

15. Barnets rättigheter

CAR har anslutit sig till barnkonventionen, men enbart begränsade insatser görs för att tillvarata barnets rättigheter. Barnmisshandel är förbjuden men förekommer ofta. Grundskoleutbildning är gratis och obligatorisk för barn mellan sex och fjorton år men myndigheterna vidtar inte några åtgärder om föräldrar underlåter att sända sina barn till skolan. I praktiken måste föräldrar betala skolmaterial. UNICEF uppskattar att 39 procent av flickorna och 47 procent av pojkarna i skolålder är inskrivna i skolan.

Barnarbete är förbjudet för alla under fjorton år. Enligt UNICEF är uppemot hälften av alla barn i åldrarna 9 till 14 trots detta satta i arbete. I vissa fall tillåter lagen lättare arbete inom jordbruk och i hemmet för barn från tolv års ålder. Enligt uppgift finns fortfarande barnsoldater i regeringsstyrkorna och bland rebellgrupperna. Ministeriet för familje- och sociala frågor bedömer att antalet gatubarn är runt 8 000 i landet, varav strax över hälften i Bangui. Barnprostitution samt handel med barn förekommer.

16. Rättigheter för personer som tillhör nationella, etniska, språkliga och religiösa minoriteter samt urfolk

Det finns inga lagar som hindrar minoriteter att delta i de politiska processerna men i praktiken är de underrepresenterade såväl i regeringen som i annan politisk verksamhet.

Det finns ett nittiototal etniska grupper i CAR. Latenta eller öppna spänningar finns konstant mellan de större grupperna. De politiska partierna har alla viss etnisk slagsida och ledarna söker favorisera den egna etniska gruppen. Särskilt betydande har uppdelningen mellan flod- och savannfolk varit för politisk makt och tillhörighet. Traditionellt har flodfolken från de södra delarna innehaft den politiska makten. Den tidigare presidenten Patassé och den nuvarande president Bozizé utgör dock ett undantag från detta då de kommer från savannfolket. Både armén och presidentens parti domineras av presidentens egna etniska grupp *baya*, som också är den största gruppen.

Ursprungsbefolkningen pygméer (eller *batwa* eller *ba'akafolken*) utgör mellan en och två procent av landets befolkning och är socialt och ekonomiskt diskriminerade. De arbetar ofta under slavliknande förhållanden åt andra etniska grupper. En annan grupp som är utsatt för vissa trakasserier är *m'boro*.

17. Diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet

Homosexualitet är enligt lag förbjudet. Det finns dock inga rapporter om att statsmakten gripit eller åtalat personer på grund av deras sexuella läggning. Landets kultur är föga tillåtande när det gäller homosexuella, bisexuella eller transpersoner och social diskriminering förekommer.

18. Flyktingars rättigheter

CAR har ratificerat flyktingkonventionen och dess tilläggsprotokoll. Man samarbetar med FN:s flyktingkommissariat, UNHCR och andra humanitära organisationer för att bistå flyktingar och asylsökanden. Landets geografiska läge gör att man periodvis får ta emot flyktingar från grannländerna. De cirka 13 000 flyktingarna i CAR kommer främst från Tchad, Sudan och DR Kongo. I regel behandlas flyktingarna väl, men landets ekonomiska situation gör att ansvaret för att bistå flyktingarna i praktiken faller på internationella organisationer.

Det finns enligt OCHA cirka 162 0000 internflyktingar i CAR, de flesta på flykt undan oroligheterna i norra och nordvästra delarna av landet, men också på flykt undan LRA i sydöstra delarna. De humanitära organisationerna kan

knappast verka i dessa områden på grund av säkerhetsriskerna. Enligt OCHA finns cirka 130 000 flyktingar från CAR framför allt i Tchad och Kamerun.

19. Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Ungefär tio procent av befolkningen har fysiska funktionsnedsättningar, merparten av dessa på grund av polio. Det finns inga lagar som diskriminerar personer med funktionsnedsättning, men inte heller något regelverk som skyddar dem. Arbetsgivare har på pappret viss skyldighet att anställa personer med funktionsnedsättning.

ÖVRIGT

20. Frivilligorganisationers arbete för mänskliga rättigheter

Oberoende, lokala och internationella organisationer som arbetar med mänskliga rättigheter tillåts verka i CAR. En välinformerad sådan är *Ligue Centrafricaine des Droits de l'Homme* (LCDH), som publicerar rapporter om övergrepp mot mänskliga rättigheter och anmäler dem till domstol. LCDH bedriver en relativt omfattande upplysningsverksamhet i frågor om mänskliga rättigheter. En annan frivilligorganisation är Föreningen mot tortyr, ACAT samt Centralafrikanska människorättsobservatörerna, OCDH. De lokala organisationerna har mycket knappa resurser och begränsas främst till aktiviteter i Bangui. Internationella frivilligorganisationer som intresserar sig för frågor rörande mänskliga rättigheter tillåts besöka CAR. Den nya regimen har vidtagit vissa åtgärder för att främja arbetet med de mänskliga rättigheterna. Såväl ett ministerium som en kommission för mänskliga rättigheter och en högkommissarie har inrättats.

21. Internationella och svenska insatser på området mänskliga rättigheter

Svenska insatser på området rörande mänskliga rättigheters sker via EU:s bistånd och UNDP. FN:s mission BONUCA har delvis fokus på mänskliga rättigheter.